

NÁRAY-SZABÓ GÁBOR

Fenntartható fejlődés – fenntartható fogyasztás

Az embereket évezredek óta foglalkoztatja, mit hoz a jövő. Az ókorban nagy tisztelet övezte a jósokat, akiknek jóvendölései sokszor befolyásolták királyok és országok sorsát. Ugyan mára a jóslás leértékelődött vásári látványossággá, mégis nem kevesen ma is komolyan veszik a jóvendöléseket. A régi és mai vásári jóslatok közös vonása, hogy csak általánosságokat tartalmaznak, melyeket utólag társítani lehet a ténylegesen bekövetkező eseményekhez, ezért sohasem derül ki, hogy igazában semmitmondóak. Ritkán születnek valóban beteljesedő jóslatok, melyek zseniális megsejtésen alapulnak. A racionális alapokon álló mai tudomány is csak olyan speciális esetekben sikeres, amikor igen egyszerű rendszerek igen egyszerű viselkedését akarjuk leírni az időben. Ilyen esemény például egy kő esése a nehézségi erő hatására vagy a nátronlúg és a sósav egyesülése. Jósolni egy ember, egy ország, sőt az egész emberiség jövőjével kapcsolatban igen kockázatos, legtöbbször nélkülözi a tudományosságot. Ugyanakkor nem szabad kitérni a kihívás elől, hiszen felelősséggel tartozunk azért, hogyan alakítjuk a világot. Tőlünk is függ, milyen lesz a jövő. Léteznek is tudományos módszerek a gazdasági és társadalmi folyamatok előrejelzésére, és ha legfeljebb 20–30 év távlatában tekintünk előre, a siker reményében foghatunk neki a feladatnak.

A szélhámoság határát súroló prófécia és a tudományos előrejelzések közös vonása, hogy arra keresik a választ, hogyan fejlődik tovább a világ, folytatódik-e a társadalmi haladás. Nem tisztázott azonban, mit értünk *fejlődés* alatt, hiszen sokan ezt kizárólag a technológia által támogatott gazdasági növekedéssel azonosítják, mások meg nehezen megfogható általánosságokat emlegetnek. Azt mindenképpen leszögezhetjük, hogy a fejlődés nem azonosítható egyedül a jelenlegi módon számított összes nemzeti termék (Gross National Product, GNP) növekedésével, és már rövid távon is észlelhetők ennek a beszűkült szemléletnek a hiányosságai.

A kiemelkedő tudósokból álló *Római Klub* 1972-ben tette közzé jövőképét a *növekedés határai* címmel, melyben leírták: amennyiben a gazdasági tevékenység változatlan módon, változatlan ütemben növekszik, katasztrófának nézünk elébe: kiapadnak az energia- és nyersanyagforrások, visszafordíthatatlanul elszennyezzük a környezetet. Felvetették a zérus növekedés lehetőségét: a világgazdaság egészének összes nemzeti terméke nem növekedhet tovább, mert különben 2050 táján súlyos katasztrófával számolhatunk. Nyilvánvaló, hogy ezt a gondolatot nem fogadják szívesen sem a fejlett ipari társadalmak, melyekben a verseny már-már öncélúvá vált és a hitelezésen alapuló pénzügyi rendszer kikényszeríti az állandó növekedést, sem a fejlődő országok, melyek be akarják hozni lemaradásukat.

Fokozatosan kialakult egy kompromisszumos javaslat, melyet a nyolcvanas években megalakult, a norvég miniszterelnök asszony, *Gro Harlem Brundtland* nevével fémjelzett bizottság fogalmazott meg részletesen. Kidolgozták a *fenntartható fejlődés* koncepcióját, mely szerint úgy kell kielégíteni a jelen generációk (materiális) igényeit, hogy ezzel ne veszélyeztessük a következő generációk életlehetőségeit. A gondolat egyre népszerűbb lett, egymás után alakultak a szervezetek, melyek gondoskodtak a kifejtéséről és alkalmazásáról. 1992-ben Rio de Janeiróban tárgyaltak a világ vezető politikusai a környezet megóvásának és a gazdaság fejlődésének az összehangolásáról.